

ADAPTACE ŠKÁLY SENSE OF NATIONAL COHERENCE

IVANA ŠÍPOVÁ¹, ANNA ZUBKOVÁ¹, MARTIN TUŠL²

¹ Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

² Public and Organizational Health, Epidemiology, Biostatistics, and Prevention Institute,
Center of Salutogenesis, University of Zurich

Abstrakt: Cílem tohoto příspěvku je adaptace škály Sense of National Coherence (SONC), která úzce souvisí se současnými podmínkami pandemie Covid-19, jejíž zvládnutí je do určité míry národním tématem. Antonovského smysl pro koherenci (SOC), tedy nakolik jedinec nahlíží na svůj život jako smysluplný, srozumitelný a zvládnutelný, je považován za jednu z hlavních koncepcí psychické odolnosti. SOC sloužil jako inspirace pro vytvoření teorie smyslu pro národní koherenci (SONC), kterou se rozumí, do jaké míry lidé nahlíží na svůj národ v kontextu srozumitelnosti, smysluplnosti a ovladatelnosti. Původní verze dotazníku SONC byla vytvořena na izraelském vzorku, kde se vysoký SONC ukázal jako důležitý zdroj osobní a národní odolnosti, ale také jako potenciální bariéra při smírání palestinsko-izraelského konfliktu. Původní verzi jsme z angličtiny převedli do českého jazyka a administrovali v čase třetí vlny pandemie Covid-19 na vzorku 499 respondentů. Tato studie představí základní psychometrické charakteristiky dotazníku a srovnání s původní izraelskou verzí. SONC je sebeposuzovací nástroj, který se skládá z osmi položek a využívá sedmi bodovou Likertovou škálu, jejíž verbalizace je vždy přizpůsobená znění položky. Konfirmační faktorová analýza potvrdila jednodimenzionální strukturu modelu. Korelační analýza ukázala na statisticky významný pozitivní vztah mezi SONC a věkem. Výsledky jsou diskutovány a porovnány s původní Izraelskou studií.

Klíčová slova: sense of coherence; adaptace škály; česká populace

Dle definice, smysl pro koherenci odpovídá tendenci či schopnosti nahlížet na svůj život jako na srozumitelný, ovladatelný a smysluplný (Antonovsky, 1987). Tyto tři charakteristiky jsou také třemi dimenzemi SOC. Srozumitelnost se vztahuje k vnímání života a životních událostí jako předvídatelných, bezpečných a dobře pochopitelných. Ovladatelnost se týká víry v to, že máme svůj život pod kontrolou, že máme zdroje

¹ Katedra psychologie, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Celetná 20, 110 00 Praha 1, Česká republika

² Public and Organizational Health, Epidemiology, Biostatistics, and Prevention Institute, Center of Salutogenesis, University of Zurich, Hirschengraben 84, 8001 Zurich, Switzerland, e-mail: martin.tusl@uzh.ch

Korespondenční autor: Ivana Šípová, e-mail: ivana.sipova@ff.cuni.cz

Doručeno do redakce 15. 5. 2021

podpory a pomoci, které pro zvládání životních nároků potřebujeme. Smysluplnost odkazuje k tendenci vnímat životní události a stresory jako zajímavé a spíše jako výzvy, do kterých stojí za to investovat úsilí (Antonovsky, 1987).

Eriksson (2017) popisuje, že Antonovského první impulsy, které vedly k orientaci na salutogenetickou, spíše než patogenetickou perspektivu zdraví, vznikly během epidemiologické studie izraelských žen. Na základě analýzy rozhovorů s nimi zjistil, že 29 % z nich i přesto, že zažily holocaust, vykazovaly dobrou zdravotní kondici, kterou později připsal právě smyslu pro koherenci. Na Antonovského práci navázalo mnoho studií, které přinesly další důkazy, že lidé se silným smyslem pro koherenci mají lepší schopnost vypořádat se s každodenními stresory (Eriksson & Lindström, 2005; Eriksson & Mittelmark, 2017), vykazují vyšší kvalitu života a duševního zdraví (Eriksson & Lindström, 2007), jsou odolnější vůči nemocem (Büchi et al., 1998; Kouvonen et al., 2008) a snáze si zachovají zdraví v ohrožujících situacích jako je například pandemie Covid-19 (Super et al., 2020).

Mana, Srour, a Sagy (2019) přenesli tento koncept do národního kontextu, který se nezabývá pouze jedincem, ale snaží se studovat smysl pro koherenci na národní úrovni. V tomto pojetí se smyslem pro národní koherenci rozumí přetrvávající tendence vnímat vlastní národ jako srozumitelný, ovladatelný a smysluplný (Mana et al., 2019). Otázku, kterou Antonovsky vznesl dlouho před vytvořením konceptu SONC (1991 in Mana et al., 2019) je, jak smysl pro koherenci funguje, pokud je posílený skupinovým efektem referenční skupiny jednotlivce. V tomto kontextu Mana a kol. (2019) zmiňují podmínky Izraelsko-Palestinského konfliktu, kde se jeví, že silný SONC je, na jednu stranu důležitým znakem kolektivní a individuální odolnosti, na druhou stranu je ale také spojený se znevažováním kolektivních narativů ostatních, čímž by mohl bránit potenciálnímu smíření v případě národnostních konfliktů. Legitimizaci kolektivního narativu „ostatních“ Sagy (2017) definuje jako uznání sdíleného příběhu, kterým si národ vysvětluje významné události. V případě izraelské studie to byly například otázky týkající se holocaustu nebo válek v letech 1948 a 1967. Právě krizové situace, které jsou zdrojem stresu a napětí, mohou v lidech posilovat SONC ve všech třech složkách: srozumitelnost skrze uznání kroků referenční skupiny, ovladatelnost skrze důvěru a spokojenost s jednáním národních institucí a smysluplnost skrze posílení národní sounáležitosti.

Pandemie Covid-19 sice není situace národnostních konfliktů, nicméně jedná se o krizovou situaci, která je globálně velmi významným zdrojem stresu a napětí. Škála SONC je v tomto kontextu užitečným nástrojem, který může být důležitým prediktorem individuální a národní odolnosti během krize. Zároveň může SONC souviset s důvěrou vůči vládě a ochotou následovat vládní opatřením, což se ukázalo, zejména v českém prostředí, velmi problematické.

Metody

Sběr dat

Primárním účelem sběru dat byla komparativní studie sledující prediktory duševního zdraví v kontextu pandemie Covid-19 v různých státech světa (Izrael, Německo, Kanada, Švýcarsko, USA, Itálie, ČR, a další). Sběr dat probíhal v období prosince 2020 až ledna 2021 pomocí příležitostného výběru a metody sněhové koule. V rámci příležitostného výběr byl inzerován odkaz na dotazník na sociálních sítích, např. Facebooku. Metoda sněhové koule umožnila distribuovat dotazník do širších sociálních kruhů. Dotazník byl umístěn a administrován přes webovou platformu Survey Monkey.

Nástroj Sense of National Coherence

Škála SONC je sebesposuzovací nástroj, který byl vytvořen autory Mana et al. (2019). Škála je postavena na třech složkách SOC: 1. srozumitelnost, 2. ovladatelnost, 3. smysluplnost. První složka je sycena dvěma položkami (položky 3 a 7), druhou složku sytí také dvě položky (položky 4 a 8) a třetí složku sytí čtyři položky (položky 1, 2, 5, 6).

Původní studie (Mana et al., 2019) odhalila jeden faktor vysvětlující 43.25 % variance ($\alpha = 0.80$). Průměrný skóre SONC byl 4,4 ($SD = 1.09$). Korelační analýza neodhalila žádný statisticky signifikantní vztah mezi SONC a věkem ($r = 0.05$). Nebyl odhalen ani žádný statisticky signifikantní rozdíl mezi muži a ženami ($t = -0.34$, $p = 0.724$). Česká verze dotazníku byla přeložena paralelně dvěma překladateli. Tyto překlady byly porovnány a cizelovány do finální podoby.

Položky Sense of National Coherence

1. Do jaké míry mají Češi vliv na to, co se děje ve světě?
1 (vůbec žádný) – 7 (velmi velký)
2. Být součástí českého národa dává životu význam a smysl, který člověk jiné národnosti nemůže pocítit.
1 (zcela nepravdivé) – 7 (naprosto pravdivé)
3. Budoucnost českého národa bude pravděpodobně:
1 (velmi nejasná a plná změn) – 7 (plně konzistentní a jasná)
4. Do jaké míry je český národ schopen vyrovnávat se s výzvami budoucnosti?
1 (zcela neschopen) – 7 (velmi schopen)
5. Až doposud český národ:
1 (neměl žádné jasné cíle ani účel) – 7 (měl velmi jasné cíle a účel)
6. Máte pocit, že se Češi moc nezajímají o to, co se děje?
1 (velmi zřídka nebo nikdy) – 7 (velmi často)
7. Když Češi čelí obtížnému problému, je volba řešení:
1 (vždy matoucí a těžko nalezitelná) – 7 (vždy zcela jasná)
8. Ve srovnání s jinými národy po celém světě je situace Čechů:
1 (velmi špatná) – 7 (velmi dobrá)

Statistická analýza

Data byla analyzována pomocí statistického programu R (R Core Team, 2020). Konfirmační faktorová analýza byla provedena pomocí funkce *cfa* z balíčku *lavaan* (Rosseel, 2012). Model byl hodnocen na základě následujících fit indexů: hodnoty pro Comparative Fit Index (CFI) a Tucker-Lewis Index (TLI) nad 0.90 indikují přijatelný model a hodnoty nad 0.95 indikují dobrý model (Bentler & Bonett, 1980). Hodnoty pod 0.08 pro Standardized Root Mean Square Residual (SRMR) a 0.06 pro Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) indikují dobrý model (Hu & Bentler, 1999).

K vyhodnocení interní konzistence (Cronbach alfa) škály byla použita funkce *alpha* z balíčku *psych* (Revelle, 2021). Pro jedno-dimenzionální škálu se šesti až 12 položkami je doporučena jako přijatelná úroveň hodnota mezi 0.72 a 0.84 (Cortina, 1993). Můžeme však očekávat hodnoty nižší, jelikož SONC obsahuje tři složky, přestože výsledný skóre je interpretován v rámci jedné dimenze. Pro tří-dimenzionální škálu se šesti až 12 položkami je přijatelná úroveň hodnota mezi 0.28 a 0.52 (Cortina, 1993). Za přijatelnou úroveň interní konzistence pro SONC si tedy stanovili hodnotu o trochu nižší mezi 0.60 a 0.78. Přijatelná hodnota pro zátěže jednotlivých položek byla stanovena na úroveň > 0.4 (Williams, Onsman, & Brown, 2010).

Výsledky

Výzkumný vzorek

Tabulka 1 zobrazuje sociodemografické údaje vzorku. Celkový vzorek tvoří 499 respondentů, z toho je 185 mužů a 287 žen a 27 lidí na tuto otázku neodpovědělo. V rámci vzdělání má nejvíce respondentů vysokoškolské vzdělání a druhou nejvíce zastoupenou kategorií je středoškolské vzdělání.

Tabulka 1

Sociodemografické údaje

	<i>N</i>	%
Pohlaví		
Muž	185	37.1
Žena	287	57.5
n/a	27	5.4
Věk		
18-30	153	30.7
31-40	124	24.8
41-50	98	19.6
51-60	57	11.4
61-65	33	6.6
n/a	34	6.8
Vzdělání		
Základní	20	4

Středoškolské	118	23.6
Vysokoškolské	329	66
Jiné	5	1.0
n/a	27	5.4
Celkem	499	100

Deskriptivní statistika

Průměrný skóre škály SONC vyšel na českém vzorku 3.6 ($SD = 0.819$), což je o 0.8 méně oproti původní studii (Mana et al., 2019); medián má hodnotu 3.63, minimum 1.13 a maximum 5.88. Tabulka 2 zobrazuje korelace mezi jednotlivými položkami.

Tabulka 2

Korelace položek

SONC	<i>M</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	1	2	3	4	5	6	7	8
1	2.67	1	7	1	.20***	.23***	.20***	.27***	-.02	.20***	.09*
2	3.36	1	7	.20***	1	.13**	.17**	.30***	.09*	.24***	.10*
3	3.19	1	7	.23***	.13**	1	.45***	.41***	-.04	.37***	.38***
4	3.94	1	7	.20***	.17**	.45***	1	.53***	.07	.45***	.46***
5	3.91	1	7	.27***	.30***	.41***	.53***	1	.05	.45***	.29***
6	3.76	1	7	-.02	.09*	-.04	.07	.05	1	.10*	-.04
7	3.42	1	7	.20***	.24***	.37***	.45***	.45***	.10*	1	.35***
8	3.52	1	7	.09*	.10*	.38***	.46***	.29***	-.04	.35***	1

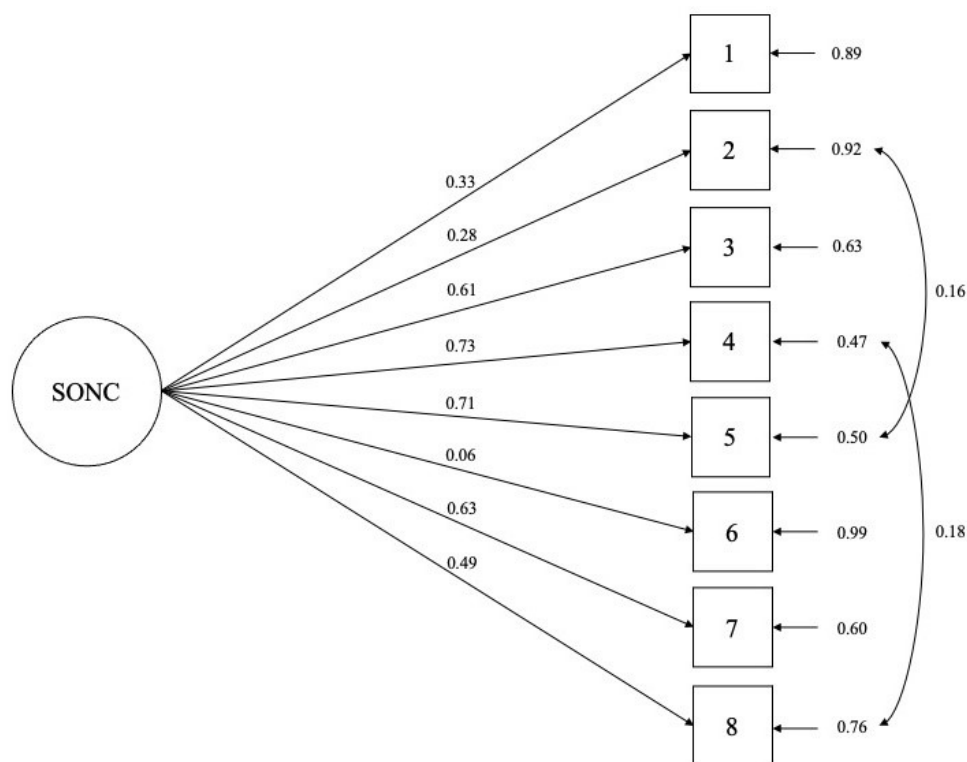
Pozn.: * <.05, ** <.01, *** <.001

Konfirmační faktorová analýza

Na základě výsledků původních autorů Mana et al. (2019), kteří reportovali jedno-faktorový model s 43.25 % vysvětlené variance, byla provedena konfirmační faktorová analýza na českém vzorku. Původní model s osmi položkami s metodou Maximum likelihood estimation (ML) na základě fit indexů ukázal na přijatelný jedno-faktorový model; CFI a TLI jsou vyšší než 0.9, ale nesplňují přísnější hranici 0.95 pro dobrý fit. RMSEA je menší než 0.08, na přísnější hranici, tj. <0.06 však nedosahuje. SRMR ukazuje na dobrou hladinu, menší než 0.08. Při úpravě modelu povolením korelace nevysvětlené variance mezi dvěma páry položek (4 - 8, 2 - 5) fit indexy ukazují výrazné zlepšení modelu (CFI < 0.95, RMSEA < 0.06, SRMR < 0.06). Tyto dva páry byly vybrány empiricky na základě funkce modification indices. Zároveň byl jejich výběr podložený teoreticky, jelikož se jedná o položky, které patří do stejné složky (4 a 8 srozumitelnost; 1 a 5 smysluplnost) a vykazují tedy společnou varianci, kterou nelze plně postihnout jedno-faktorovým modelem. Teoreticky by bylo možné povolit korelaci mezi všemi položkami dle jejich příslušnosti do třech složek SONCu, nicméně model dosahuje velmi dobré úrovně fit indexů již při korelaci dvou párů položek.

Obrázek 1

Jedno-faktorový SONC se zátěžemi položek

Tabulka 3 zobrazuje informace o zátěži jednotlivých položek, které jsou pro většinu položek na dobré úrovni, tj. výše než 0.4, až na položku 1, 2 a 6. Zejména položka 6 se ukazuje jako problematická. Škála SONC vykazuje úroveň reliability Cronbachova alfa = 0.693, což splňuje akceptovatelnou míru/hladinu pro reliabilitu. Pro informaci v Tabulce 3 uvádíme také změnu reliability při odebrání jednotlivých položek.

Tabulka 3

Výsledky konfirmační faktorové analýzy

SONC	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>	Beta	α
1	0.404	0.060	6.775	< 0.001	0.329	0.70
2	0.490	0.089	5.504	< 0.001	0.279	0.70
3	0.904	0.068	13.367	< 0.001	0.606	0.66
4	1.088	0.066	16.504	< 0.001	0.73	0.63
5	0.872	0.054	16.042	< 0.001	0.708	0.63
6	0.092	0.075	1.225	0.221	0.061	0.75
7	0.819	0.058	14.101	< 0.001	0.634	0.64
8	0.751	0.075	9.954	< 0.001	0.488	0.68

Korelace s věkem, rozdíl dle pohlaví a vzdělání

Korelační analýza ukázala na statisticky významnou korelaci mezi skórem SONC a věkem, naznačující, že s věkem roste míra SONC ($r = 0.305$, $p < .001$). Nebyl odhalen statisticky

signifikantní rozdíl mezi muži a ženami ($t = 0.993$, $p = 0.321$) ani na základě vzdělání [$F(2,475) = 1.662$, $p = 0.191$].

Diskuze

Cílem tohoto příspěvku bylo představení nového konceptu Sense of National Coherence SONC (Mana et al., 2019) a adaptace škály do českého jazyka. SONC vychází z konceptu Sense of Coherence (Antonovsky, 1987), který je důležitým zdrojem psychické odolnosti a působí jako protektivní faktor vůči stresu a zátěži. Mana et al. (2019) vytvořili nástroj pro měření tohoto konceptu a tento nástroj byl využit v komparativní studii zaměřující se na protektivní faktory duševního zdraví v kontextu pandemie Covid-19. Cílem tohoto příspěvku bylo uvést nástroj SONC do české prostředí v době třetí vlny pandemie Covid-19 a ukázat základní psychometrické vlastnosti tohoto nástroje.

Autoři původního nástroje Mana et al. (2019) reportují jedno-faktorovou strukturu s 43.25 % podílem variance a Cronbachovým alfa 0.80. U českého vzorku byla potvrzena jedno-faktorová struktura modelu s reliabilitou Cronbachova alfa dosahující hladiny 0.693, což jsou nižší hladiny než u původních autorů. Na izraelském vzorku byl průměrný skóre SONC 4.4 ($SD = 1.09$). Na českém vzorku je průměrný skóre SONC 3,6 ($SD = 0.819$), což činí rozdíl o 0.8. Lze spekulovat, zda tento rozdíl poukazuje na nižší míru SONC u české populace jako takovou, nebo je tento rozdíl způsoben problematickým zněním položky číslo 6. Tato odlišnost může být zapříčiněna i rozdílným obdobím administrace, která koresponduje s rozdílností zátěžových situací. Izraelská studie neprobíhala během období pandemie Covid-19, jako tomu bylo u českého vzorku.

U české populace se ukázala signifikantní pozitivní korelace naznačující, že míra SONC roste s věkem. V původní studii dále nebyl odhalen žádný statisticky signifikantní vztah mezi SONC a věkem. Nebyl odhalen ani žádný statisticky signifikantní rozdíl mezi muži a ženami, což se ukázalo také v naší studii. Pozitivní korelace mezi SONC a věkem není tolik překvapující, neboť se dlouhodobě ukazuje že SOC také roste s věkem (Eriksson & Lindström, 2005). Jelikož SONC vychází do určité míry ze SOCu, dá se očekávat, že bude také růst s věkem.

Konfirmační faktorová analýza dále ukázal na tři problematické položky (1, 2 a 6). Zejména u položky 6 („Máte pocit, že se Češi moc nezajímají o to, co se děje?“) lze spekulovat nad ne zcela ideálním překladem. Jedná se o jedinou reverzní položku v dotazníku a její význam lze interpretovat dvěma způsoby – buď může respondent odpovědět subjektivně z hlediska svého vlastního pocitu, nebo na druhou část položky, tedy, zda se Češi zajímají o to, co se děje. Doporučujeme tedy překlad této položky upravit, aby bylo zřejmější, že má respondent odpovídat dle četnosti svého pocitu, nikoliv fakticky. Autoři tedy navrhuji drobnou úpravu znění položky, která usnadní její interpretaci:

Jak často míváte pocit, že se Češi moc nezajímají o to, co se děje?
1 (velmi zřídka nebo nikdy) – 7 (velmi často)

Adaptace škály Sense of National Coherence má také své limity. V první řadě je nutné zmínit, že vzorek respondentů není reprezentativní vzhledem k české populaci a sběr dat probíhal ve velmi nestandardní době, tj. v období třetí vlny pandemie COVID-19, což může do jisté míry výsledky zkreslovat. Tento fakt je jak samotným limitem, tak výhodou, jelikož období pandemie, během které probíhal sběr dat, může být také považováno za zátěžovou situaci a charakteristiky SONC se tak mohly projevit přímo v zátěžové situaci. Bylo by zajímavé porovnat výsledky české populace v období pandemie a mimo ni. Další nevýhodou je chybějící validizace nástroje a nepublikované podrobnější psychometrické informace.

Aktuálně je čeká verze nástroje připravena k dalšímu zkoumání. V dalších krocích by bylo dobré otestovat nástroj na reprezentativním vzorku s použitím nového překladu položky 6. Naším předpokladem je, že by se reliabilita škály mohla výrazně zlepšit. Zajímavé by bylo také zkoumat SONC longitudinálně při dlouhodobé zátěžové situaci, jako je například pandemie Covidu-19 nebo jiné lokální či globální události.

Zdroje

- Antonovsky, A. (1987). *Unraveling the mystery of health: How people manage stress and stay well*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Antonovsky, A. (1991). The salutogenic approach to family system health: Promise and danger. In: Mana, A., Srour, A., & Sagy, S. (2019). A sense of national coherence and openness to the “other’s” collective narrative: The case of the Israeli–Palestinian conflict. *Peace And Conflict: Journal Of Peace Psychology*, 25(3), 226-233. <https://doi.org/10.1037/pac0000391>
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological bulletin*, 88(3), 588.
- Büchi, S., Sensky, T., Allard, S., Stoll, T., Schnyder, U., Klaghofer, R., & Buddeberg, C. (1998). Sense of coherence--a protective factor for depression in rheumatoid arthritis. *The Journal of Rheumatology*, 25(5), 869-875. <https://doi.org/10.1177/2055102916678107>
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98.
- Eriksson, M., & Lindström, B. (2005). Validity of Antonovsky's sense of coherence scale: a systematic review. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(6), 460-466. <https://doi.org/10.1136/jech.2003.018085>
- Eriksson, M., & Lindström, B. (2007). Antonovsky's sense of coherence scale and its relation with quality of life: a systematic review. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 61(11), 938-944. <https://doi.org/10.1136/jech.2006.056028>
- Eriksson, M., & Mittelmark, M. B. (2017). The sense of coherence and its measurement 12. *The Handbook of Salutogenesis*, 97.

- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Kouvonen, A. M., Väänänen, A., Woods, S. A., Heponiemi, T., Koskinen, A., & Toppinen-Tanner, S. (2008). Sense of coherence and diabetes: A prospective occupational cohort study. *Bmc Public Health*, 8(1). <https://doi.org/10.1186/1471-2458-8-46>
- Mana, A., Srour, A., & Sagy, S. (2019). A sense of national coherence and openness to the “other’s” collective narrative: The case of the Israeli–Palestinian conflict. *Peace And Conflict: Journal Of Peace Psychology*, 25(3), 226-233. <https://doi.org/10.1037/pac0000391>
- R Core Team (2020). *R: A language and environment for statistical computing*. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. <https://www.R-project.org/>
- Revelle, W. (2021). psych: Procedures for Psychological, Psychometric, and Personality Research. Northwestern University, Evanston, Illinois. R package version 2.1.9, <https://CRAN.R-project.org/package=psych>
- Rosseel, Y. (2012). “lavaan: An R Package for Structural Equation Modeling.” *Journal of Statistical Software*, 48(2), 1–36. <https://www.jstatsoft.org/v48/i02/>
- Sagy, S. (2017). Can we empathize with the narrative of our enemy? A personal odyssey in studying peace education. *Intercultural Education*, 28, 485– 495. <http://dx.doi.org/10.1080/14675986.2017.1390889>
- Super, S., Pijpker, R., & Polhuis, K. (2021). The relationship between individual, social and national coping resources and mental health during the COVID-19 pandemic in the Netherlands. *Health Psychology Report*, 9(2), 186-192. <https://doi.org/10.5114/hpr.2020.99028>
- Williams, B., Onsmann, A., & Brown, T. (2010). Exploratory factor analysis: A five-step guide for novices. *Australasian Journal of Paramedicine*, 8(3).

Ivana Šípová, Anna Zubková, Martin Tušl (2022): Adaptation of the Sense of National Coherence scale

Abstract: *The aim of this paper is the adaptation of the Sense of National Coherence scale (SONC) in the context of the Covid-19 pandemic, the management of which is, to some extent, a national topic. Antonovsky's Sense of Coherence (SOC), i.e. perceived comprehensibility, meaningfulness and manageability of one's life, is considered one of the main concepts of psychological resilience. SOC served as an inspiration for the creation of the Sense of National Coherence (SONC), which refers to the way people view their nation as comprehensible, meaningful and manageable. The original version of the SONC scale was developed in Israel, where a strong SONC proved to be an important factor of personal and national resilience, but also a potential barrier to reconciling the Palestinian-Israeli conflict. The original English version of the scale was translated into Czech and administered to a sample of 499 respondents during the third wave of the Covid-19 pandemic. The study presents basic psychometric characteristics of the questionnaire and a comparison with the original Israeli version. SONC is a self-report tool that consists of eight items and uses a seven-point Likert-type scale, the verbalization of which is always adapted to the wording of the item. Confirmatory factor analysis supported the original one-dimensional structure of the model. Correlation analysis indicates a statistically significant positive relationship between SONC and age. The results are discussed in relation to the original Israeli study.*

Keywords: *sense of coherence, scale adaptation, Czech population*

Příloha I

SONC: Původní anglické znění položek

1. To what extent does (your nation) have an influence on what happens in the world?
1(not at all) – 7(very much)

2. To belong to (your nation) gives meaning and purpose to life, which someone outside of (your nation) cannot feel:
1(completely untrue) – 7(totally true)

3. The future of (your nation) will probably be:
1(not clear at all and full of changes) – 7(completely consistent and clear)

4. To what extent is (your nation) capable of coping with the challenges of the future?
1(completely incapable) – 7(fairly capable)

5. Until now (your nation) has had:
1(no clear goals or purpose at all) – 7(very clear goals and purpose)

6. Do you have the feeling that (your nation) does not really care about what is happening?
1(very seldom or never) – 7(very often)

7. When (your nation) is faced with a difficult problem, the choice of a solution is:
1(always confusing and hard to find) – 7 (always completely clear)

8. Comparing to other nations, all over the world, the situation of (your nation) is:
1(very bad) – 7 (very good)

Příloha II

SONC česky (s upraveným překladem položky 6)

1. Do jaké míry mají Češi vliv na to, co se děje ve světě?
1 (vůbec žádný) – 7 (velmi velký)
2. Být součástí českého národa dává životu význam a smysl, který člověk jiné národnosti nemůže pocítit.
1 (zcela nepravdivé) – 7 (naprosto pravdivé)
3. Budoucnost českého národa bude pravděpodobně:
1 (velmi nejasná a plná změn) – 7 (plně konzistentní a jasná)
4. Do jaké míry je český národ schopen vyrovnávat se s výzvami budoucnosti?
1 (zcela neschopen) – 7 (velmi schopen)
5. Až doposud český národ:
1 (neměl žádné jasné cíle ani účel) – 7 (měl velmi jasné cíle a účel)
6. Jak často míváte pocit, že se Češi moc nezajímají o to, co se děje?
1 (velmi zřídka nebo nikdy) – 7 (velmi často)
7. Když Češi čelí obtížnému problému, je volba řešení:
1 (vždy matoucí a těžko naležitelná) – 7 (vždy zcela jasná)
8. Ve srovnání s jinými národy po celém světě je situace Čechů:
1 (velmi špatná) – 7 (velmi dobrá)